

Conceptual metaphor of tastes in childish poetry

Asgar Salahi*

Neda Nabizadeh Ardabili**

Abstract

Metaphor, which in the classical sense was a poetic tool for decorating the word, was introduced as the basis of thinking with the advent of cognitive linguistics. In this view, abstract things are understood in the form of tangible things, which are called conceptual metaphors. In this descriptive and analytic-descriptive study, the conceptual metaphor of infantile poetry was investigated in this study. The results show that 51 cases of conceptual metaphor were used in the studied works, 38 of which were conceptualized with the help of "sweet" and 13 with "bitter" taste. Areas of origin These metaphors are "sweet and bitter" and areas of destination are "the good or the bad feeling of different things". Because 1. most metaphors are conceptualized by the children's favorite taste; 2. they are all ontological in accordance with children's view of the world; 3. with the most tangible evidence; The poets have been successful in adapting their poetic atmosphere to the children's morals and have composed poetry in accordance with their childlike tastes.

Keywords: Conceptual metaphor, Childish poems, Tastes, Sweet, Bitter.

Introduction

One of the areas whose trajectory of study was fundamentally transformed with the emergence of cognitive linguistics is *metaphor*. For many years, metaphor had been regarded as a poetic device serving the non-ordinary use of language; however, with

* Associate Professor of Persian Language and Literature, Mohaghegh Ardabili University (Corresponding Author), asgarsalahi98@gmail.com

** Ph.D. in Persian Language and Literature, Mohaghegh Ardabili University, nedanabizade65@gmail.com

Date received: 17/11/2020, Date of acceptance: 26/02/2021

the expansion of cognitive sciences, it came to be recognized as a tool for thinking and for understanding abstract and immaterial concepts. In this view, the mind comprehends abstract notions by reconstructing them in terms of concrete, material experiences. The present study seeks to examine the role of gustatory perceptions in the formation of conceptual metaphors in children's literature. Since a child acquires much of their early information and experiences through the sense of taste, the percepts associated with this sense are inherently more tangible for them than those of other senses. With this in mind, the study aims to investigate how poets of children's literature conceptualize abstract notions for their young audiences and to determine the extent to which they have succeeded in facilitating children's comprehension of abstract ideas in accordance with their experiential world.

Materials & methods

This research employs a descriptive-analytical methodology. The corpus consists of thirty poetry books selected from among children's poetic works. The poets represented include Ebrahimi, Khodadoust, Rahmandoust, Shabannejad, Shabani, Keshavarz, Kianoush, Lotfollah, Mazinani, Mohaqqueq, and Baktash, from whose works all conceptual metaphors related to the gustatory domain were extracted. The study addresses the following questions: (1) What are the principal source domains belonging to the gustatory field in children's poetry? (2) How does the use of these source domains affect the conveyance of abstract concepts?

Discussion & Result

This study centers on conceptual metaphors in children's poetry, with particular emphasis on those grounded in the sense of taste. In Lakoff and Johnson's view, conceptual metaphor provides a means of comprehending abstract concepts through concrete, embodied experience. Each conceptual metaphor comprises a source domain—material and perceptible—and a target domain—typically abstract and mental. The connection between the two is established through *mapping*. Based on established classifications, conceptual metaphors fall into three types: structural, orientational, and ontological. Structural metaphors supply a rich knowledge structure in the source for understanding the target; orientational metaphors conceptualize meaning through spatial orientations; and ontological metaphors reframe abstract concepts as concrete, existent entities.

Given the nature of children's cognitive development, the sense of taste occupies a distinctive position in their early understanding, as it is active from the prenatal phase and remains significantly stronger in early childhood than in adulthood. Consequently, children experience gustatory stimuli in a direct and immediate manner. This makes flavors—particularly sweetness and bitterness—highly suitable source domains for metaphorical expression in children's literature, since they play a major role in representing pleasant and unpleasant experiences from a child's perspective.

The analysis of thirty collections of children's poetry revealed approximately sixty-nine conceptual metaphors based on gustatory perception. Among these, forty-eight metaphors rely on sweetness to express pleasure, joy, and positive experiences. Because children typically describe pleasant tastes using the notion of sweetness, poets employ the adjective *sweet* to convey concepts such as a good day, laughter, a smile, a story, a dream, or a pleasant feeling. Conversely, twenty metaphors draw on bitterness to represent negative, distressing, or unpleasant experiences—such as sound, moment, news, memory, or admonition.

An examination of the target domains shows that roughly thirty metaphors involve immaterial concepts and approximately thirty-eight involve material ones. Although expressions such as “sweet sound” or “sweet story” appear to associate both domains with material experience, the true target is the *emotion or pleasure generated by the phenomenon*, rather than the phenomenon itself. Consequently, overarching metaphors such as “*Pleasure is a sweet substance*” and “*Unpleasant experience is a bitter substance*” underlie all examples.

From a typological standpoint, all identified metaphors belong to the category of ontological metaphors, as poets render abstract emotional experiences in terms of tangible material entities. Children cannot directly conceptualize emotions such as pleasure or discomfort; however, through simple experiential analogues—such as eating something sweet or tasting something bitter—they gain concrete equivalents for various emotional states. Poets thus draw on these fundamental sensory experiences to make the complex world of emotions intelligible to young readers.

Conclusion

This study analyzed conceptual metaphors with gustatory source domains in thirty collections of children's poetry. The findings indicate that approximately sixty-eight conceptual metaphors rely on gustatory percepts, with sweetness (48 instances) and

bitterness (20 instances) serving as primary sources for conveying desirable and undesirable concepts. Accordingly, poets, drawing on children's predominantly sweetness-oriented taste preferences, use *sweet* to conceptualize positive notions and *bitter* to express negative ones. The target domains include both material and immaterial concepts, with the material targets predominantly associated with auditory, visual, and olfactory perceptions.

Given that (1) most metaphors employ *sweetness*—the flavor most favored by children; (2) all metaphors belong to the ontological type, aligning with children's worldview; and (3) the conceptualizations are grounded in the most tangible sensory percepts—those of taste—it may be concluded that the poets studied successfully harmonized their poetic atmosphere with children's sensibilities, producing poetry that is joyful, appealing to children, and consistent with the child's experiential and perceptual framework.

Bibliography

- Ahangar, Abbasali (2017), " Mogayeseye Dark Stearehaye Mafhumi Kudakane Adi va Kudakane Kamtavane Zehni Amuzeshpazir Farsi Zaban" *Tazehaye Olum-e Shenakhti Quarterly*, Vol. 19, No. 4, pp. 28-42. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (1995). *Parvaneh dar Baran*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. A (1998). *Ab Mesle Salam*, 3rd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. B (1998). *Shokufehaye She'r*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (1999). *Avaz-e Poopak*, 2nd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (2003). *Mehraban Sabzpoosh*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (2006). *An Mard Bazi Mikonad*, 3rd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (2007). *Razhaei dar Bad*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (2013). *Mari Ke Sha'aram Kard*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Afrashi, Azita; Naeimi, Fatemeh (2010), Tahlil Motun Dastani Kudak ba Ruykarde SHershenasi SHenikhti, " *Zaban Shenasi*, Vol. 1, No. 2, pp. 1-25. {in Persian}
- Barati, Morteza (2017), "Barrasi Nazariye Stareye mafhumi," *Motaleat-e Zabani va Balaghi*, Vol. 8, No. 16, pp. 51-84. {in Persian}
- Baktash, Gholamreza (2012). *Ta Radio Khabar Dad*, Tehran: Palizan. {in Persian}

175 Abstract

- Tourt, Catherine; Guyotty, Michel (2008). *Ravanshenasi Roshd*, translated by Ahmad Yarmohammadian et al., Tehran: Pooyesh Andisheh. {in Persian}
- Khodadoust, Ahmad (2004). *She'r-e Sabzeha*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Rahmandoust, Mostafa (2010). *Doosti Shirin Ast*, 7th ed., Tehran: Madreseh. {in Persian}
- Rahmandoust, Mostafa (2006). *Fasle Bahar Benevis*, Tehran: Madreseh. {in Persian}
- Rahmandoust, Mostafa (2005). *Parandeh Goft Behbeh*, Tehran: Mehrab Ghalam. {in Persian}
- Rahmandoust, Mostafa (1997). *Cheshmeh Noor*, 4th ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Rahmandoust, Mostafa (2009). *Gol va Chay va Khastgari*, 2nd ed., Tehran: Panjereh. {in Persian}
- Sajoudi, Farzan; Ghanbari, Zahra (2012), "Semantic Analysis of Temporal Metaphor in Persian Children's Stories," *Naqd-e Adabi*, Vol. 5, No. 19, pp. 135-156. {in Persian}
- Sharifi, Shahla; Hamedei Shirvan (2010), "Barrasi Manashenakhti Steare Zaman Dar Dastanha Kudak Zaban Farsi" *Tafakkor va Koodak*, Vol. 1, No. 2, pp. 39-63. {in Persian}
- Sho'ari Nejad, Ali Akbar (2006). *Ravanshenasi-ye Roshd*, 19th ed., Tehran: Etelaat. {in Persian}
- Shabannejad, Afsaneh (2012). *Shisheh-ye Avaz*, 4th ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Shabani, Asadollah (1999). *Parvaneh va Gol Sar*, 2nd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Shabani, Asadollah (2002). *Rangin Kaman-e Koodakan*, 2nd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Shafiei Kadkani, Mohammadreza (1971). *Soor-Khial dar She'r-e Farsi*, Tehran: Nil. {in Persian}
- Shamlou, Sirous (2002). *Bayan va Ma'ani*, Tehran: Ferdows. {in Persian}
- Shahri, Bahman (2011), "Examining the Relationship between Ideology and Metaphor through Critical Discourse Analysis," Master's Thesis, Ferdowsi University of Mashhad. {in Persian}
- Safavi, Kouros (2000). *Daramadi bar Ma'anishenasi*, Tehran: Sureh Mehr. {in Persian}
- Fotouhi, Mahmoud (2011). *Sabkshenasi Nazariye-ha Ruykard-ha va Ravesh-ha*, Tehran: Sokhan. {in Persian}
- Kazazi, Jalaleddin (1989). *Bayan, Zibaishenasi-ye Sokhan-e Farsi*, Tehran: Ketab-e Mad. {in Persian}
- Keshavarz, Naser (2005). *Chakha-ye Avaz; Takha-ye Mahtab*, 2nd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Kooshesh, Zoltan (2017). *Est'areh: Moghadame-i Kargah*, translated by Jahanshah Mirzabigi, Tehran: Agah. {in Persian}
- Kooshesh, Zoltan (2014). *Est'areh dar Farhang*, translated by Nikta Entezam, Tehran: Siahroud. {in Persian}

- Kianoush, Mahmoud (2003). *Tuti-ye Sabz-e Hindi*, 2nd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (2002). *Zaban-e Chizha*, 3rd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (1999). *Bacheha-ye Jahan*, 3rd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (2009). *Khar va Morvarid*, London. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (1964). *Shokufeh-ye Hayrat*, Tehran: Shabaviz. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (1972). *Kharkhakiha, Yoonjeha va Kalaghha*, Tehran: Nil. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (1970). *Abha-ye Khaste*, Tehran: Agah. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (1992). *Shabestan*, Tehran: Agah. {in Persian}
- Mohaqqeq, Javad (2012). *Yek Daneh Gerdoo*, 9th ed., Tehran: Zeytoon. {in Persian}
- Mohaqqeq, Javad (2002). *Khab-e Khoob*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Lotfollah, Davood (2004). *Zendegi: Yek Labkhand*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Lakoff, George; Johnson, Mark (2015). *Metaphors We Live By*, translated by Hajar Ebrahimi, Tehran: Elm. {in Persian}
- Mazinani, Mohammad Kazem (2013). *Gol, Ayeneh va Quran*, 5th ed., Tehran: Ketabhaye Shokufeh. {in Persian}
- Hashemi, Zohreh (2010), "Nazariye Steareye Mafhumi az Didgahe Lakoff and Johnson," *Adab Pazhouhi*, No. 12, pp. 119-140. {in Persian}
- Hawkes, Terence (2011). *Metaphor*, translated by Farzaneh Taheri, 4th ed., Tehran: Markaz. {in Persian}
- Homaei, Jalaeddin (1995). *Fonoon-e Balaghat va Sana'at-e Adabi*, Tehran: Negah. {in Persian}

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکان

عسگر صلاحی*

ندا نبی‌زاده اردبیلی**

چکیده

استعاره که در دیدگاه کلاسیک، ابزاری شاعرانه برای تزئین کلام به شمار می‌رفت، با ظهور زبان‌شناسانی چون لیکاف (۱۹۹۹) اساس تفکر معرفی شد. به این معنا که امور انتزاعی در قالب امور محسوس درک می‌شوند که به این فرآیند، استعاره مفهومی می‌گویند. در پژوهش حاضر که به شیوه کتابخانه‌ای و تحلیلی-توصیفی انجام گرفته است، در پی بررسی استعاره‌های مفهومی‌ای هستیم که با تکیه بر حس چشایی در اشعار کودکان خلق شده‌اند تا به این پرسش‌ها پاسخ دهیم که ۱. عمده‌ترین مبدهای متعلق به حوزه چشایی در اشعار کودکان کدامند؟ ۲. تأثیر بهره‌مندی از این مبدها در القای مفاهیم انتزاعی چیست؟ برای انجام پژوهش ۳۰ کتاب شعر به عنوان نمونه آماری انتخاب و تمامی آیات آن‌ها بررسی شد. نتایج به دست آمده از پژوهش ۶۸ مورد استعاره مفهومی است که حوزه‌های مبدها آن‌ها «شیرین و تلخ» و حوزه‌های مقصدشان «احساس مطلوب یا نامطلوب ناشی از امور مختلف» است. از آنجا که ۱. بیشتر استعاره‌ها با مزه محبوب کودکان مفهوم‌سازی شده‌اند؛ ۲. همه آن‌ها از نوع هستی‌شناختی‌اند که با دیدگاه کودکان نسبت به جهان تطابق دارد؛ ۳. با محسوس‌ترین مدرکات، مفهوم‌سازی شده‌اند، می‌توان گفت شاعران در تطبیق فضای شعری خود با روحیه کودکان موفق بوده‌اند و شعری مطابق با ذائقه کودکان سروده‌اند.

کلیدواژه‌ها: استعاره مفهومی، اشعار کودکان، مزه‌ها، شیرین، تلخ.

* دانشیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه محقق اردبیلی (نویسنده مسئول)، asgarsalahi98@gmail.com

** دکترای زبان و ادبیات فارسی، مدرس دانشگاه محقق اردبیلی، nedanabizade@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۲۷، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۰۸

۱. مقدمه

یکی از مباحثی که ظهور و رشد زبان‌شناسی شناختی، مسیر مطالعه آن را تغییر داد، «استعاره» بود. استعاره که سالیان متمادی به عنوان ابزاری شاعرانه شناخته می‌شد که در خدمت کاربرد غیرعادی زبان بود؛ با گسترش علوم شناختی، ابزاری برای اندیشیدن و درک امور انتزاعی و فرامادی معرفی شد، با این تعبیر که ذهن، امور انتزاعی را از طریق بازسازی آن‌ها در قالب امور مادی درک و دریافت می‌کند. در این دیدگاه «حوزه انتزاعی»، «قلمرو مقصد» و حوزه عینی و مادی که به واسطه آن درک حوزه انتزاعی امکان‌پذیر می‌شود، «قلمرو مبدا» نامیده می‌شود. (لیکاف، ۱۹۹۲: ۱۱) حوزه مبدائی که برای فهم امور انتزاعی در نظر گرفته می‌شود از امور عینی و ملموس است. یعنی اموری که اغلب به واسطه حواس پنج‌گانه درک و دریافت می‌شود. موضوع اصلی پژوهش حاضر بررسی نقش مدرکات حوزه چشایی یکی از پنج حس ظاهری انسان در شکل‌گیری استعاره‌های مفهومی در آثار کودکان است.

همان گونه که می‌دانیم این حس از جمله حواسی است که از آغاز پیدایش انسان و از همان دوران جنینی در وجود او فعال می‌شود، از این رو متعلقات این حس جزو عینی‌ترین و ملموس‌ترین امور به شمار می‌آیند و وقتی امور انتزاعی به واسطه متعلقات این حس، بازآفرینی شوند، می‌توان گفت به ملموس‌ترین و عینی‌ترین شکل ممکن میان دو حوزه مبدا و مقصد، انطباق صورت گرفته است. از سویی دیگر از آن جا که کودک، اغلب اطلاعات و تجارب خود را از آغاز زندگی، با کمک حس چشایی به دست می‌آورد از این رو مدرکات این حس برای او از مدرکات دیگر حواس، ملموس‌تر خواهد بود. با توجه به مطالب گفته شده کوشیده‌ایم تلاش شاعران کودک را در مفهوم‌سازی امور انتزاعی برای مخاطبانشان بررسی نماییم تا مشخص سازیم که این شاعران تا چه اندازه در تسهیل درک امور انتزاعی برای کودکان، مطابق با دنیای تجربه‌شده آن‌ها موفق بوده‌اند. برای این امر مجموعه اشعاری از شاعران کودک را به طور تصادفی انتخاب کرده و استعاره مفهومی مزه‌ها را در آن اشعار بررسی کردیم که در ادامه به شرح آن خواهیم پرداخت.

۲. روش پژوهش

روش پژوهشی به کار رفته در این مقاله، کتابخانه‌ای و از نوع تحلیلی-توصیفی است. جامعه آماری ۳۰ کتاب شعری است که از میان کتب شعری کودکان انتخاب شده‌اند.

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکانه (عسگر صلاحی و ندا نبی‌زاده اردبیلی) ۱۷۹

شاعران این آثار عبارتند از: ابراهیمی، خدادوست، رحمان‌دوست، شعبان‌نژاد، شعبانی، کشاورز، کیانوش، لطف‌الله، مزینانی، محقق و بکتاش. کتاب‌های مورد بررسی در جدول ذیل آمده است. این کتاب‌ها به دقت مطالعه شد و تمامی استعاره‌های مفهومی مربوط به حوزه چشایی از آنها استخراج گردید. از این رو نمونه پژوهش در این مقاله، تمامی اشعار موجود در کتاب‌های مورد بررسی بودند.

شماره	نویسنده	نام اثر
۱	خدادوست	شعر سبزه‌ها.
۲	رحمان‌دوست	پرنده گفت به‌به، چشمه نور، دوستی شیرین است، فصل بهار بنویس، گل و چای و خواستگاری.
۳	شعبان‌نژاد	شیشه آواز.
۴	شعبانی	پروانه و گل سر، رنگین کمان کودکان.
۵	کشاورز	چکه‌ای آواز.
۶	کیانوش	آب‌های خسته، بچه‌های جهان، خار و مروارید، زبان‌چیزها، طوطی سبز هندی، خرخاکیها یونجه‌ها و کلاغها، شبستان.
۷	لطف‌الله	زندگی: یک لبخند.
۸	بکتاش	تا رادیو خبر داد.
۹	ابراهیمی	آب مثل سلام، آن مرد بازی می‌کند، آواز پوپک، پروانه در باران، رازهایی در باد، شکوفه‌های شعر، ماری که شاعرم کرد، مهربان سبزیپوش.
۱۰	مزینانی	گل، آینه و قرآن.
۱۱	محقق	خواب خوب، یک دانه گردو.
جمع کل		۳۰

ما در این اثر در پی پاسخ‌دهی به این سوالات هستیم که: ۱. عمده‌ترین مبداهای متعلق به حوزه چشایی در اشعار کودکانه کدامند؟ ۲. تاثیر بهره‌مندی از این مبداها در القای مفاهیم انتزاعی چیست؟

۳. مبانی نظری

در مورد ریشه کلمه استعاره آمده است:

استعاره، metaphor، برگرفته از کلمه یونانی «metaphora» مشتق از «meta» به معنای «فرا» و «pherein» به معنای «بردن» است. مفهوم این کلمه این است که در آن جنبه‌هایی از یک شیء به شیء دیگر «فرابرده» یا منتقل می‌شود. به نحوی که از شیء دوم به گونه‌ای صحبت می‌شود که گویی شیء اول است. (آهنگر، ۱۳۹۶: ۲۹)

هاوکس از جمله صاحب‌نظرانی است که به بررسی مفصل استعاره پرداخته است. او در کتاب «استعاره»، سیر مطالعه استعاره را به دو دوره کاملاً مجزا تقسیم می‌کند: «۱. از آغاز تا عصر رمانتیک؛ ۲. از عصر رمانتیک تا امروز. او دوره اول را دوره کلاسیک و دوره دوم را دوره رمانتیک می‌نامد.» (ن. ک. هاوکس، ۱۳۹۰: ۱۳۵) رویکرد چیره بر دوره کلاسیک دیدگاه ارسطو و آغازگر دوره دوم، آراء لیکاف (۱۹۹۹)، زبان‌شناس معاصر آمریکایی است.

۱.۳ سیر مطالعات استعاره

نخستین کسی که به معرفی استعاره پرداخت، ارسطو بود. او استعاره را ویژه زبان ادبی دانسته و آن را در میان فنون و صناعات ادبی، مورد بررسی قرار می‌دهد. از نظر این فیلسوف، استعاره به طور معمول در اسم رخ می‌دهد و عبارت است از «یک اصطلاح بیگانه که یا از جنس منتقل می‌شود و برای نوع به کار می‌رود یا از نوع به جنس یا از یک نوع به نوع دیگر منتقل می‌شود یا به وسیله قیاس است.» (براتی، ۱۳۹۶: ۵۲) بنابراین استعاره، نامیدن یک شیء به اسمی بیگانه (غیرما وضع له) است. طبق این نگرش سنتی

استعاره، تنها برای اهداف هنری و بلاغی مورد استفاده قرار می‌گیرد و به دلیل توانمندی و خلاقیت خاصی که لازم است، تنها شاعران و سخنوران می‌توانند از این ابزار به خوبی استفاده کنند. به علاوه، بخش اجتناب‌ناپذیر زبان نیوده و بدون آن هم کار زبان راه می‌افتد. (کوچش، ۲۰۱۰: ۵)

این نگاه، نگاه غالب بر استعاره در دوره کلاسیک بوده و ناشی از تقسیم زبان به دو صورت تحت‌اللفظی و استعاری است که در زبان استعاری، عبارت‌های استعاری جایگزین عبارت‌های تحت‌اللفظی می‌شوند.

بررسی آراء منتقدان و صاحب‌نظران شرقی نیز غلبه دیدگاه کلاسیک در مورد استعاره را در میان آن‌ها تایید می‌کند.

این نکته از تعاریفی که در مورد استعاره از سوی بلاغیون ارائه شده است، قابل برداشت است. در اینجا به تعدادی از این تعاریف اشاره می‌شود:

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکان (عسگر صلاحی و ندا نبی‌زاده اردبیلی) ۱۸۱

استعاره در لغت معنی استفعال دارد. یعنی عاریه خواستن لغتی به جای لغت دیگر؛ زیرا شاعر در استعاره واژه‌ای را به علاقه مشابهت به جای واژه دیگری به کار می‌برد. مهم‌ترین نوع مجاز، مجاز به علاقه مشابهت است که به آن استعاره می‌گویند. (شمیسا، ۵۷: ۱۳۸۱)

«استعاره، شیوه‌ای در بازنمود اندیشه شاعرانه است که در آن دو عنصر مورد مقایسه چنان در هم می‌آمیزند که جدا کردن آن‌ها از هم ممکن نبوده و یکی از آن‌ها دیگری را به یاد می‌آورد.» (کزازی، ۱۳۶۸: ۹۸) همچنین (ر.ک. همایی ۱۳۷۴، ۲۵۰؛ شفیع‌کدکنی ۱۳۵۰: ۹۳؛ صفوی، ۱۳۷۹: ۲۶۶ و...)

بر این اساس لیکاف و جانسون با در نظر گرفتن آراء منتقدان در مورد استعاره، ارکان نظریه سنتی استعاره را چنین برمی‌شمارند:

۱. استعاره، به واژه مربوط می‌شود و به سطح اندیشه راه ندارد. استعاره زمانی ایجاد می‌شود که یک واژه درباره مدلول متعارفش به کار نرود؛ ۲. زبان استعاره، بخشی از زبان قراردادی متعارف نیست؛ بلکه زبانی جدید است که در شعر و عبارتهای بلیغ و فصیح برای اقناع‌سازی و در کشفیات علمی به کار می‌رود؛ ۳. زبان استعاری، زبان انحرافی است؛ یعنی در استعاره، واژه‌ها در معنای متعارف خود به کار نمی‌روند؛ ۴. عبارتهای استعاری قراردادی در زبان معمولی روزمره «استعاره‌های مرده» هستند. ۵. استعاره‌ها، شباهت‌ها را نشان می‌دهند؛ به عبارت دیگر، وجوه شباهت از پیش موجود میان مدلولات معمولی واژه‌ها و مدلولات استعاری آن‌ها را نشان می‌دهد. (لیکاف و جانسون، ۱۹۹۹: ۱۹)

به طور کلی باید گفت دیدگاه کلاسیک با در نظر گرفتن کارکردهای گوناگون برای استعاره، در نهایت کارکرد اصلی آن را تزئین گفتار و نوشتار می‌داند. کارکردی که می‌تواند سیاق کلام را از سطح عادی و معمولی زبان ارتقا بخشد.

ولی با ظهور زبان‌شناسی شناختی، نظریه استعاره به یک‌باره متحول شد. لیکاف، در مقاله «نظریه معاصر استعاره» دیدگاه کلاسیک استعاره را به چالش کشید و تزئینی بودن استعاره را نفی کرد. او با انتشار کتاب «استعاره‌هایی که با آن‌ها زندگی می‌کنیم» به همراه جانسون، ادعا کرد استعاره تنها به حوزه زبان محدود نیست بلکه سراسر زندگی روزمره و از جمله حوزه اندیشه و علم را نیز دربر می‌گیرد. در این رویکرد جدید، استعاره با ویژگی‌های عملکرد

ذهن مرتبط دانسته شده و برای درک مفهومی انتزاعی از طریق مفهومی تجربه‌پذیر و عینی به کار گرفته می‌شود. هم چنان که شهری اذعان می‌دارد:

استعاره‌ها، مفاهیم روزمره را ساختار می‌بخشند و این ساختار در زبان تحت‌اللفظی بازتاب می‌یابند. برخلاف تصور ارسطویی، استعاره مسئله‌ای فقط زبانی نیست، فرآیند تفکر بشر به صورت گسترده‌ای استعاری است و نظام مفاهیم بشری به گونه‌ای استعاری، ساختاربندی و تعریف می‌شود. (شهری، ۱۳۹۱: ۶۱)

در این دیدگاه شاعر دسترسی خاصی به نوع خاصی از زبان یا دانش ندارد که دیگران از آن بی‌بهره باشند بلکه استعاره «حاصل زبان است نه تصویرسازی و همه جا حاضر در کل زبان است.» (هاوکس، ۱۳۹۰: ۹۲) و باید آن را «در مفهوم کلی، به کارگیری ارتباط دلالت‌گری درباره مجموعه‌ای از پدیده‌ها که میانشان ارتباطی کلی وجود دارد» (اوگدن و ریچاردز، ۱۹۷۲: ۲۱۳) دانست. با توجه به مطالب گفته شده دو اصل مهم بر نظریه معاصر استعاره حاکم است که لی آن‌ها را چنین برمی‌شمارد: «الف) استعاره، مختص زبان شعر و گونه ادبی نیست. ب) استعاره صرفاً پدیده‌ای زبانی نیست؛ بلکه به طور کلی ریشه در نظام مفهومی ذهن انسان دارد.» (لی، ۲۰۰۱: ۷)

براساس دیدگاه معاصر استعاره، هر جا انسانی و ارتباطی وجود دارد، حضور استعاره قابل تشخیص است؛ چرا که ارتباط بشر مبتنی بر اندیشه و اساس اندیشه مبتنی بر استعاره است. از همین رو است که کوچش معتقد است: «استعاره، یک پدیده با توزیع گسترده است که تمامی واقعیت فرهنگی ما اعم از فرهنگ مادی و رویدادهای فیزیکی را دربر می‌گیرد و بدون استعاره، ما نمی‌توانیم از جهان خود سر در بیاوریم.» (کوچش، ۱۳۹۶: ۴۸۰)

۲.۳ انواع استعاره مفهومی

گفته شد که استعاره مفهومی، درک یک امر انتزاعی از طریق مفهوم‌سازی آن در قالب امری مادی و عینی است. از این رو از نظر فتوحی هر استعاره مفهومی دارای دو جزء است که عبارتند از: حوزه مقصد (target domain) و حوزه مبدا (source domain). «حوزه مفهومی عینی را حوزه مبدا و حوزه مفهومی انتزاعی را حوزه مقصد نامیده‌اند.» (فتوحی، ۱۳۹۰: ۳۲۶) «ارتباط میان این دو حوزه نیز به شکل گزاره‌هایی نمود می‌یابد که نگاشت (mapping) نامیده می‌شود.» (کوچش، ۱۳۹۳: ۱۳۴) فتوحی در تعریف نگاشت می‌آورد:

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکان (عسگر صلاحی و ندا نبی‌زاده اردبیلی) ۱۸۳

نگاشت، عبارت است از قلمروهای متناظر در نظام مفهومی؛ از این رو، هر نگاشت را مجموعه‌ای از تناظرهای مفهومی و نه یک گزاره صرف می‌دانند. به عبارت دیگر، برخلاف آنچه نظریه کلاسیک مطرح می‌کند، این کلمات یا عبارات نیستند که استعاره را می‌سازند بلکه اساس استعاره از روابط مفهومی میان دو حوزه مبدا و مقصد شکل می‌گیرد. (فتوحی، ۱۳۹۰: ۷-۳۲۶)

در مورد تقسیم بندی استعاره مفهومی باید افزود که:

لیکاف و جانسون، استعاره‌های مفهومی را با توجه به ویژگی‌های حوزه مبدا و روند شکل‌گیری آن به سه نوع تقسیم کردند: استعاره‌های ساختاری، استعاره‌های جهتی و استعاره‌های هستی‌شناختی. استعاره ساختاری، وظیفه سازماندهی و قالب‌بندی یک مفهوم را در حوزه یک مفهوم دیگر به صورت نظام‌مند بر عهده دارد.

کوچش (۱۳۹۶: ۷۵) بنا به نظر کوچش در استعاره ساختاری حوزه مبدا، ساختار معرفتی نسبتاً پرمایه‌ای برای شناسایی حوزه مقصد است. برای مثال اسم نگاشت «مباحثه جنگ است» نشان می‌دهد که چگونه «بحث و مجادله لفظی» را با تجربه جنگ و نبرد، مفهومی و تصویری می‌توان کرد. (همان: ۷۵) «لیکاف و جانسون برآن‌اند که اکثر استعاره‌های گزاره‌ای از این نوع هستند.» (هاشمی، ۱۳۸۹: ۱۲۹)

کوچش استعاره هستی‌شناختی را چنین شرح می‌دهد: «از نظر لیکاف و جانسون، تجربه ما از اشیا و جوهرها اجازه می‌دهد تا امکان شناخت بخش‌هایی از تجربیات به عنوان وجود و جوهر مجزای واحد فراهم شود. زمانی که تجربیات به عنوان وجود و جوهر شناخته شدند، می‌توان به آن‌ها اشاره و آن‌ها را طبقه‌بندی و گروه‌بندی کرد و از این طریق درباره آن‌ها استدلال کرد. این نوع از استعاره‌ها مفاهیم غیرمادی و غیرفیزیکی را به طور فیزیکی مفهومی می‌کنند. باید توجه داشت «استعاره‌های هستی‌شناختی، درکی عمیقاً بنیادین و در عین حال خام، از مفاهیم مقصد به دست می‌دهند که در مرحله بعد، مقدمات فهم استعاره‌های ساختاری را فراهم می‌کنند.» (کوچش، ۱۳۹۶: ۷۵)

استعاره جهتی یا وضعی نیز بنا به تصریح لیکاف و جانسون استعاره‌هایی هستند که

عمدتاً مفاهیم را براساس جهت‌گیری فضایی (spatial orientation) مانند: بالا، پایین، عقب، جلو، نزدیک، دور و... سازماندهی و مفهومی می‌کنند. کارکرد استعاری این جهت‌گیری‌های فضایی از این واقعیت نشات می‌گیرد که بدن انسان مکانمند و فضایی

است و شکل عملکرد جسم وی با کارکردهایش در محیط بیرون یکسان است. (لیکاف و جانسون، ۱۴:۱۳۹۴)

از نظر این دو صاحب‌نظر، انتخاب و کاربرد اغلب استعاره‌های جهت‌ی‌اری نیست، چرا که آن‌ها ریشه در تجارب فرهنگی و فردی ما دارند. به همین دلیل ممکن است این استعاره‌ها به رغم ماهیت مادی مشترک که ناشی از ساختار یکسان بدن انسان و عملکرد آن است، از فرهنگی به فرهنگ دیگر متفاوت باشند.

۳.۳ حس چشایی و جایگاه آن در شناخت کودک

هر موجود زنده‌ای، در محیطی خاص زندگی می‌کند و متأثر از آن است. از آنجا که همه پدیده‌های محیط پیرامون برایش مفید نیستند، بنابراین او برای بقای خود، به شناخت پدیده‌ها نیازمند است؛ چرا که

موفقیت فرد در زندگی، به میزان استعدادش برای مبارزه و غلبه بر این محیط و میزان تعدیل رفتار خود بر وفق مقتضیات آن بستگی دارد. این امر، در صورتی امکان پذیر خواهد بود که او به محیط خود آشنا باشد و آن را بفهمد. (شعاری‌نژاد، ۱۴:۱۳۸۵)

آنچه این شناخت را برای انسان فراهم می‌سازد، حواس ظاهری او است و در حقیقت تنها راه ارتباطی بشر با محیط پیرامونش، حواس پنج‌گانه است. اما ادراک حاصل از هر یک از حواس از لحاظ کمی و کیفی به طرز فاحشی متفاوت هستند؛ زیرا شکل‌گیری و گسترش حواس ظاهری به صورت همزمان صورت نمی‌گیرد. شماری از این حواس از همان دوران جنینی در وجود انسان فعال می‌شوند ولی برخی دیگر بعد از تولد نوزاد در وجودش به کار می‌افتد و زمینه شناخت را برایش فراهم می‌سازد. از جمله حواسی که از همان دوران جنینی در وجود انسان، فعال می‌شود و در این پژوهش نیز مد نظر ما است، حس چشایی است. روان‌شناسان حوزه رشد معتقدند: «از سه ماه اول زندگی درون رحمی به بعد، به سرعت سیستم چشایی جنین فعال است.» (تورت و گیودتی، ۱۳۸۷: ۴۶) این اعتقاد حاصل انجام آزمایشاتی است که با افزودن مواد شیرین و تلخ به مایع آمنیوتیکی درون رحم انجام گرفته است. سنجشگران مشاهده کرده‌اند که با تزریق مواد شیرین به درون رحم، دفعات بلع جنین افزایش می‌یابد و با تزریق مواد تلخ این فرآیند معکوس می‌گردد. (ر.ک. همان: ۴۶) و این گویای فعال بودن حس چشایی در وجود جنین است. بعد از تولد و در دوران کودکی

نیز، حس چشایی، بنا به اعتقاد صاحب نظران در کودکان به مراتب قوی تر از بزرگسالان است. عمل چشایی یک عمل شیمیایی است؛ زیرا نتیجه فعل و انفعال مواد گوناگون جوانه‌هایی است که روی زبان پراکنده اند. شماره این جوانه‌ها در کودکان بیش از بزرگسالان است و در وسط زبان، سطح مخاطی زیر گونه‌ها و بطور کلی قسمت بیشتر دهان وجود دارند در صورتی که در اشخاص بزرگسال چنین نیست. به همین سبب، کودک از لحاظ چشایی بیش از بزرگسالان حساسیت دارد. بر این اساس معتقدیم، حس چشایی یکی از حواس بنیادی در ادراک کودک بوده و مدرکات این حس جزو محسوس‌ترین و ملموس‌ترین امور به شمار می‌آیند. از این رو در این پژوهش تاثیر این حس را در آفرینش استعاره‌های مفهومی در آثار کودکان بررسی می‌کنیم.

۴. پیشینه

اگر چه در مورد استعاره مفهومی، پژوهش‌های متعددی صورت گرفته است ولی در این میان تعداد اندکی از این پژوهش‌ها آثار کودکان را جامعه آماری خود قرار داده‌اند. به گونه‌ای که در این میان تنها سه مقاله قابل استناد است:

سجودی و قنبری (۱۳۹۱)، در مقاله خود استعاره مفهومی «گذر زمان به مثابه حرکت در مکان» را در قصه‌های کودکان بر اساس نظریه معاصر استعاره لیکاف بررسی کرده‌اند. یافته‌های مقاله به این شرح است: ۱. به نظر می‌رسد کودک فارسی زبان در گروه‌های سنی مورد بررسی مفهوم زمان را به واسطه حرکت در مکان درک می‌کند. ۲. کودک فارسی زبان در گروه‌های سنی مورد بررسی نه تنها مفهوم زمان را به واسطه حرکت در مکان درک می‌کند، بلکه عملکرد الگوی نگاشت «زمان چیز است»، «آن چیز در حرکت است» در استعاره زمان، با فرافکنی هستی شناسانه به ماه و خورشید و اشیا پیرامون کودک وابسته است و بر درک مفهوم زمان تاثیر مستقیم دارد. ۳. نظریه معاصر استعاره لیکاف ابزار نظری مناسبی برای بررسی ساختار مفهومی داستانهای کودک است. افراشی و نعیمی (۱۳۸۹) در چارچوب رویکرد شعرشناسی شناختی بر روی داستان‌های کودک، به این نتیجه رسیده‌اند که این روش، می‌تواند شواهد باارزشی برای شعرشناسی شناختی باشد؛ چرا که بهترین نمونه‌ها برای تحلیل شناختی از مراحل اولیه رشد زبانی به دست می‌آید. شریفی و حامدی (۱۳۸۹) در مقاله خود استعاره‌های شناختی ادبیات کودک و نوجوان را بررسی کرده‌اند. نویسندگان که در این اثر بیشتر به استعاره هستی شناختی پرداخته‌اند به این نتیجه رسیده‌اند که: از میان

استعاره‌های هستی‌شناسانه، شخصیت‌بخشی به حیوانات، خوراکی‌ها و اشیاء در گروه‌های سنی الف و ب بیشتر مشاهده می‌شود. در داستان‌های مربوط به کاربرد اصطلاحات و ضرب‌المثل‌ها که جزو استعاره‌های هستی‌شناسانه‌اند و همچنین استعاره‌های مفهومی و ساختاری بیشتر مشاهده می‌شود. این مسئله نیز با رشد تفکر انتزاعی در نوجوانان سازگاری دارد.

شایان ذکر است که از میان سه مقاله مورد اشاره تنها مقاله‌ای که شاید تا حدودی قابل مقایسه با این اثر پژوهشی باشد، مقاله شریفی و حامدی است که نویسندگان در آن به بررسی استعاره هستی‌شناختی در ده داستان کودکان پرداخته‌اند. اگرچه در این مقاله هم به استعاره مفهومی خوراکی‌ها پرداخته شده است ولی نویسندگان به جان‌بخشی خوراکی‌ها در داستان‌ها پرداخته‌اند؛ مانند جان‌بخشی به عدس، فلفل، بادمجان و... نه استعاره مفهومی مربوط به طعم و مزه. از سوی دیگر استعاره مفهومی مد نظر ما در این پژوهش اساساً ارتباطی با تشخیص نداشته و استعاره‌های مورد بررسی همگی از نوع دوم استعاره هستی‌شناختی یعنی ماده و شیء تلقی کردن امر انتزاعی است. بر این اساس باید گفت مقاله حاضر در نوع خود مسبوق به سابقه نیست.

۵. استعاره‌های مزه موجود در اشعار کودکان

همان گونه که در مقدمه ذکر شد، از نظر زبان‌شناسان معاصر، استعاره، اساس تفکر بشر است و انسان برای درک امور فرامادی از استعاره بهره می‌برد. از آنجا که تفکر، ویژگی ذاتی نوع بشر است و ربطی به جنسیت، سن و .. ندارد؛ پس استعاره نیز که زیربنای تفکر را می‌سازد، در کلیه روابط انسانی ساری و جاری خواهد بود. ادبیات کودکانه نیز به عنوان شاخه‌ای از ادبیات گسترده یک ملت، قاعدتاً از استعاره خالی نخواهد بود. اما از آنجا که ادبیات کودک مخاطب خاص خود را دارد که از درک مطالب پیچیده و سنگین ناتوان است؛ بنابراین نویسندگان این آثار باید در گزینش عبارات و مضامین آثار خود دقت بیشتری به کار ببرند. می‌دانیم که امور فرامادی برای کودکان چندان قابل درک نیستند _ و حوزه مقصد استعاره مفهومی از مقوله‌های فرامادی هستند _ و در عین حال گاه نویسندگان از بیان این امور ناگزیر است، پس باید این امور به ساده‌ترین شکل ممکن بیان شود.

همچنین گفته شد که حوزه‌های مبدهای که برای بیان امور انتزاعی برگزیده می‌شوند، از میان ملموسات حوزه‌های پنج‌گانه حواس چشایی، لامسه، بویایی، شنوایی و بینایی هستند.

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکان (عسگر صلاحی و ندا نبی‌زاده اردبیلی) ۱۸۷

در این میان مدرکات حوزه چشایی و لامسه به زعم ما جزو محسوس‌ترین امور هستند؛ زیرا که مدرکات این دو حس بدون هیچ فیلتر و واسطه‌ای با جسم انسان ارتباط می‌یابند. از سویی دیگر این دو حس از دوران جنینی، در وجود انسان فعال می‌شود و انسان نسبت به مدرکات این دو حوزه، سابقه ذهنی بیشتری دارد. از این رو در استعاره‌هایی که حوزه مبدا از مدرکات دو حوزه چشایی و لامسه انتخاب می‌گردد، فهم آن برای کودک به مراتب آسان‌تر خواهد بود. توجه به آثار نویسندگان و شاعران ادبیات کودک به گونه‌ای این گفته را تایید می‌کند.

ما برای انجام این پژوهش ۳۰ اثر از مجموعه اشعار شاعران کودک را انتخاب کرده و استعاره‌های مفهومی موجود در آن‌ها را بررسی کرده‌ایم. بررسی‌ها نشان می‌دهد که شاعران منتخب، اغلب مدرکات حوزه چشایی و لامسه را به عنوان حوزه مبدا در استعاره‌های مفهومی خود به کار برده‌اند. از آنجا که در این پژوهش تنها به بررسی نقش مدرکات حوزه چشایی در خلق استعاره‌های مفهومی می‌پردازیم. در ادامه به بررسی استعاره مفهومی مزه‌ها خواهیم پرداخت.

شماره	شاعر	استعاره مفهومی مزه شیرین	نام اثر	شماره صفحه
۱	رحمان‌دوست	خواب شیرین، روز شیرین، زندگی شیرین	پرنده گفت به به	۱۲
		خواب شیرین	چشمه نور	۲۲
		دختر شیرین، او شیرین است، دوستی شیرین	دوستی شیرین است	۷۸، ۴
		وقت شیرین	گل و چای و خواستگاری	۲
		شیرین‌ترین کار	فصل بهار بنویس	۱۴
۲	شعبان‌نژاد	خنده شیرین	شیشه آواز	۲۱
۳	شعبانی	زندگی شیرین	رنگین کمان کودکان	۹
		تو شیرینی	یک نفر رد شد از کنار دلم	۲۱
۴	کشاورز	خواب شیرین	چکه‌ای آواز؛ تکه‌ای مهتاب	۲۸
		رویای شیرین	چکه‌ای آواز؛ تکه‌ای مهتاب	۲۵

۱۸۸ زبان‌شناخت، سال ۱۶، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۴۰۴

شماره	شاعر	استعاره مفهومی مزه شیرین	نام اثر	شماره صفحه
۵	لطف‌الله	زندگی شیرین (۲بار)	زندگی یک لبخند	۹
۶	کیانوش	فریاد شیرین	آب‌های خسته	۲۹
		زمزمه شیرین	شکوفه حیرت	۸۵
		بازی شیرین	خرخاکها یونجه‌ها و کلاغها.	۱۲۸
		احساس شیرین، صدای شیرین، حکایت شیرین، حس شیرین	بچه های جهان	۲۱۰، ۱۷۸، ۱۸۴، ۱، ۹۶
		نغمه شیرین، حکایت شیرین، عطر شیرین	خار و مروارید	۵۳، ۱۰۳
		آواز شیرین، صدای شیرین، سخن شیرین	زبان چیزها	۵۴
		یادبود شیرین، واقعیت شیرین، لبخند شیرین، شیرین کام	شبستان	۷، ۱۳، ۲۴، ۳۰
		سخن شیرین	طوطی سبز هندی	۱۰
۷	ابراهیمی	خواب شیرین	آب مثل سلام	۱۸
		بازی شیرین، سلام شیرین	آن مرد بازی می‌کند	۱۴
		قصه شیرین (۲مورد)، زندگی شیرین	آواز پوپک	۶
		خواب شیرین	پروانه در باران	۱۸
		حس شیرین (۲مورد)، لبخند شیرین	رازهایی در باد	۳۶، ۲۲
		قصه شیرین	شکوفه های شعر	۳۴
		حس شیرین	ماری که شاعرم کرد	۱۰
		روزهای شیرین	مهربان سبز پوش	۴
۸	مزینانی	حرف شیرین	گل، آئینه و قرآن	۲۰
۴۸		جمع کل		

همان گونه که از جدول فوق برمی‌آید، در میان استعاره‌های مستخرج از اشعار کودکانه ۴۸ مورد با کمک مزه شیرین مفهوم‌سازی شده‌اند. که در اینجا به ابیاتی که این استعاره‌ها در آن‌ها نمود یافته است، اشاره می‌شود.

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکانه (عسگر صلاحی و ندا نبی‌زاده اردبیلی) ۱۸۹

نوبهاری زیباست / روزها شیرین است / ننه سرما دیگر / خسته و غمگین است
(رحمان‌دوست، ۱۳۸۴: ۷)

شده شیرین حالا / دختر من دیگر / من برایش هستم / صبح تا شب مادر
(رحمان‌دوست، ۱۳۸۹: ۷)

شیرین‌ترین کار / رازو نیاز است / ظهر و شب و روز / کارم نماز است (رحمان‌دوست،
۱۳۸۵: ۱۲)

ایلی از خنده‌های شیرینت / از میان نگاه من کوچید (شعبان نژاد، ۱۳۹۱: ۲۱)
همیشه صبح تا شب من / در این رویای شیرینم / تمام صورتم چشم است / ولی اورا
نمی‌بینم (کشاورز، ۱۳۸۴: ۱۴)

غیر از حکایت‌های شیرین / دارم حکایت‌های دیگر / می‌گویم آن‌ها را همیشه / یک طور
دیگر، جای دیگر (کیانوش، ۱۳۷۸: ۲۱۰)

از آن‌ها می‌خواهی / اخباری آوازی / آواز شیرینی / آهنگ دمسازی (کیانوش، ۱۳۸۱: ۵۴)
بعضی از شب‌ها / با صدای شیرین / ساعتی می‌خواند / قصه‌های شیرین (همان: ۱۳)
طوطی سبز هندی / از جنگل‌ها می‌آیی / با قصه‌های شیرین / به شهر ما می‌آیی
(کیانوش، ۱۳۸۲: ۱۰)

زندگی شیرین است / مثل یک آب نبات / مثل گل، مثل عسل / مثل قند و شکلات (لطف
الله، ۱۳۸۳: ۱۴)

لبخند تو را که گرم و شیرین بود / در چهره آفتاب می‌دیدم. (ابراهیمی ب، ۱۳۸۶: ۲۲)
آوازتان در گوش‌های من / زیبا و شیرین است. (همان: ۴۸)
او یک سلام شیرین / بر جمع کودکان کرد. (ابراهیمی، ۱۳۸۵: ۳)
چه حس شیرینی است / که در دلم دارم (ابراهیمی، ۱۳۹۲: ۱۴)
حرف او مثل عسل / ساده و شیرین بود / او برای گل‌ها / یک کمی غمگین بود (مزینانی،
۱۳۹۲: ۲۰)

در نمونه‌های ارائه شده «صفت شیرین» مشترکا برای توصیف امور گوناگونی به کار
رفته است. طبق آراء زبان‌شناسان شناختی، در همه مثال‌های ذکر شده «شیرین»، حوزه مبدا
است و آنچه شاعران در پی توضیح و تشریح آن هستند، حوزه مقصدند که به ترتیب

عبارتند از: روز، دختر، کار، خنده، رویا، حکایت، آواز، صدا، قصه، زندگی، لبخند، سلام،
حس و...

شماره	شاعر	استعاره مفهومی مزه تلخ	نام اثر	شماره صفحه
۱	خدادوست	لحظه‌های تلخ	شعر سبزه‌ها	۱۴
۲	شعبان‌نژاد	صدای تلخ	شیشه آواز	۲۹
۳	شعبانی	خبر تلخ	پروانه و گل سر	۷
۴	کیانوش	سخن تلخ، بند تلخ	بچه‌های جهان	۱۸۶
		اندیشه تلخ	خار و مروارید.	۱۲۸
		عمر تلخ، لحظه تلخ، کلام تلخ، ناله تلخ	خرخاکیها یونجه‌ها و کلاغها.	۴۴، ۶۶، ۱۳۰
		یادبود تلخ، واقعیت تلخ، اندیشه تلخ (۲ مورد)، فکر تلخ	شبستان	۲۹، ۷، ۱۳، ۲۶، ۳۹
		چکامه تلخ، گریه تلخ، نفس تلخ	شکوفه حیرت	۶
۵	بکناش	روز تلخ	تا رادیو خبر داد	۷
۶	ابراهیمی	سوال تلخ	رازهایی در باد	۱۸
۷	رحمان دوست	وقت تلخ	گل و چای و خواستگاری	۲
۲۰		جمع کل		

در میان استعاره‌های به کار رفته در اشعار کودکان، سهمی نیز به بیان امور نامطلوب با بهره‌گیری از مزه تلخ، اختصاص دارد. از میان ۶۸ استعاره مفهومی مستخرج از جامعه آماری، ۲۰ مورد با بهره‌گیری از مزه تلخ بازنمایی شده‌اند. شاعران کوشیده‌اند حس نامطلوب ناشی از برخی امور را با کمک مزه مورد اشاره به مخاطب کودک خود القا نمایند. در ادامه به نمونه‌هایی از این موارد اشاره می‌شود.

از بس به من گفتند/ بیچاره و بدبخت/ شد لحظه‌هایم تلخ/ شد لحظه‌هایم سخت
(خدادوست، ۱۳۸۳: ۱۴)

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکان (عسگر صلاحی و ندا نبی‌زاده اردبیلی) ۱۹۱

نگاهش رفته تا آن سوی خانه/ لب یک ظرف خالی پای دیوار/ میان برف‌ها پیچیده
امروز/ صدای تلخ هق‌هق‌های دیوار (شعبان‌نژاد، ۱۳۹۱: ۲۹)
قاصدک چرخ‌زد/ از سر شهر گذشت/ خبر تلخی را/ با خودش برد به دشت (شعبانی،
۱۳۷۸: ۷)

پند تلخی که بر زبان رانیم/ خود بسی آزموده‌ایم آن را (کیانوش، ۱۳۷۸: ۱۸۶)
آن قصه‌ها که من/ یک عمر تلخ گفتم و گفتم/ از آنچه بود و راست بود و نهایت بود/
هرگز نشان نداشت (کیانوش، ۱۳۵۰: ۴۴)

لیکن این ناله تلخ/ همچنان معنی دیگر دارد (همان: ۱۳۰)
فکر فتح قله است/ قله‌ای به نام تانک/ تلخ کرده روز را/ مصطفی به کام تانک (بکتاش،
۱۳۹۱: ۷)

در نگاه خسته‌اش انگار/ یک سوال تلخ پیدا بود (ابراهیمی ب، ۱۳۸۶: ۳۴)
می‌توان در چشم‌ها هم با خنده/ اخم تلخ چشم‌ها را باز کرد (ابراهیمی ب، ۱۳۸۲: ۲۲)
در نمونه‌های مورد اشاره، «تلخ» حوزه مبدا است که از امور عینی و محسوس انتخاب
شده است؛ زیرا مزه تلخ، به واسطه حس ظاهری چشایی درک می‌شود و حوزه‌های مقصد
عبارتند از: لحظه، صدا، خبر، ناله، پند، عمر، روز، سوال اخم و...

جدول استعاره‌های مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکان

فرآوانی	حوزه‌های مقصد	حوزه‌های مبدا	استعاره مفهومی مزه‌ها
۴۸	خواب، روز، دختر، او، تو، کار، دوستی، خنده، لیخند، رویا، حکایت، فریاد، بازی، احساس، نغمه، سخن، حرف، سلام، آواز، صدا، قصه، یادبود، واقعیت، کام، زمزمه و زندگی	شیرین	مزه شیرین
۲۱	لحظه، صدا، خبر، سخن، اندیشه، کلام، چکامه، سوال، ناله، پند، عمر، روز، یادبود، واقعیت، وقت، فکر، نفس، گریه.	تلخ	مزه تلخ

۶. تحلیل استعاره‌های مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکان

چنان که از جدول فوق برمی‌آید حدوداً ۶۹ استعاره مفهومی با مبدائیت حس چشایی در اشعار مورد بررسی قابل تشخیص است. برای حوزه مبدا این استعاره‌ها از میان متعلقات حوزه چشایی تنها به دو مزه تلخ و شیرین اکتفا شده است؛ یعنی دقیقاً مزه‌هایی که کودکان

طعم‌های مطلوب و نامطلوب خود را با کمک آن‌ها بیان می‌کنند. بسیار دیده شده است که کودک برای بیان مزه شوری یا ترشی از لفظ تلخ استفاده کرده است یا خوشمزه بودن چیزی را با لفظ شیرین توصیف کرده است. می‌توان گفت شاعران با تکیه بر ذائقه کودکان که عمدتاً شیرینی‌پسند است، برای مفهوم‌سازی امور مطلوب از واژه شیرین استفاده کرده‌اند. مانند: خواب شیرین، زندگی شیرین، حرف شیرین و... و در مقابل امور و حس نامطلوب را با مزه نامطلوب تلخ به کودک القا کرده‌اند. همچون: صدای تلخ، لحظه تلخ و خاطره تلخ. شایان ذکر است که شاعران بیشتر از مزه شیرین در مفهوم‌سازی‌های خود بهره برده‌اند و واژه تلخ، کمتر در وصف حالات گوناگون استفاده شده است.

اما حوزه مقصد، طیف وسیع و متنوعی از امور را در برمی‌گیرد. اگر بخواهیم این امور را طبقه‌بندی کنیم باید گفت حوزه‌های مقصد به ظاهر به دو دسته مفاهیم مادی و غیرمادی بخش‌پذیرند. اموری چون او، لبخند، تو، ناله، نفس و... جزو حوزه‌های مقصد مادی‌اند؛ حال آن‌که اندیشه، واقعیت، دوستی و... جزو امور غیرمادی‌ای هستند که حوزه مقصد استعاره‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. حدود ۳۰ استعاره مفهومی بازشناخته در آثار کودکان، حوزه مقصد غیرمادی دارند و حوزه مقصد بقیه استعاره‌های مفهومی یعنی حدود ۳۸ مورد مادی است. از این رو باید گفت اولاً امور غیرمادی کمتری به عنوان حوزه مقصد انتخاب شده‌اند؛ ثانیاً این امور جزو امور در دسترس بوده و بسیار دیرپاب نیستند.

نگاهی به استعاره‌های مفهومی با حوزه مقصد مادی نیز قابلیت تقسیم‌بندی آن‌ها را به بخش‌های کوچک‌تر نشان می‌دهد. این حوزه‌های مقصد با توجه به حس دریافت‌کننده‌شان به حوزه‌های مقصد متکی به حس شنوایی، حس بینایی، حس چشایی، حس لامسه و حس بویایی بخش‌پذیرند. به عنوان مثال در استعاره مفهومی آواز شیرین یا زمزمه شیرین، حوزه مقصد آواز یا زمزمه به واسطه حس شنیداری درک و دریافت می‌شود یا در استعاره لبخند شیرین، لبخند با چشم دیده می‌شود پس حوزه مقصد از متعلقات حس بینایی است. در جدول زیر حوزه‌های مقصد بر این اساس تقسیم‌بندی شده‌اند:

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکانه (عسگر صلاحی و ندا نبی‌زاده اردبیلی) ۱۹۳

جدول تقسیم‌بندی حوزه‌های مقصد استعاره‌های مفهومی موجود در اشعار کودکانه

حوزه‌های مقصد مادی			حوزه‌های مقصد غیرمادی
بویایی	بینایی	شنوایی	
عطر	دختر	خنده- سخن	خواب(۵بار)- زندگی(۵بار) دوستی- وقت(۲بار) رویا- احساس یادبود(۲بار)- واقعیت(۲بار) لحظه(۲بار)- پند عمر- اندیشه(۲بار) فکر-
	او	فریاد- کلام	
	تو	زمزمه- ناله	
	بازی(۲بار)	صدا(۳بار)- چکامه	
	لبخند(۲بار)	حکایت(۲بار)- گریه	
	دهان	نغمه- نفس	
	کام	آواز- سوال	
	روز(۳بار)	سخن(۳بار)- خبر	
		سلام- حرف	جمع: ۳۰
		قصه(۳بار)	جمع: ۳۸

چنان که ملاحظه می‌شود بخش اعظم حوزه مقصد مادی از متعلقات حوزه شنیداری است. به طور کلی شاعران در اغلب موارد متعلقات دو حوزه شنیداری و بینایی را برای حوزه مقصد خود برگزیده‌اند.

نکته‌ای که در این میان در مورد دسته‌بندی حوزه‌های مقصد جلب توجه می‌کند این است که پیش‌تر گفته شد از نظر زبان‌شناسان معاصر، در هر استعاره مفهومی، حوزه مبدا از امور محسوس و حوزه مقصد از مفاهیم انتزاعی انتخاب می‌شوند. «حوزه مقصد که همان امر انتزاعی است که در پی درک آن هستیم و حوزه مبدا که امری عینی و محسوس است که به کمک آن امور غیرمادی و نامحسوس، عینی‌سازی شده و درک می‌شوند.» (کوچش، ۱۳۹۳: ۱۳۴) ولی در اغلب مثال‌های ذکر شده به ظاهر هر دو حوزه مبدا و مقصد از نوع مادی و محسوس هستند مانند: آواز شیرین، صدای شیرین، دختر شیرین و... که در آن‌ها هم موصوف محسوس است و هم صفت و این مغایر آراء کوچش و لیکاف است. اما باید گفت در همه مثال‌های ذکر شده آن‌چه به عنوان حوزه مقصد از سوی گویندگان مدنظر است، «لذت و حس برگرفته از امور» است نه خود امر مورد اشاره؛ یعنی وقتی شاعر می‌گوید: «بعضی از شب‌ها/ با صدای شیرین/ ساعتی می‌خواند/ قصه‌های شیرین» (کیانوش، ۱۳۸۱: ۵۴) در حقیقت، لذت ناشی از شنیدن صدا و قصه را با واژه «شیرین» تبیین کرده

است، یعنی حس ناشی از شنیدن قصه و صدای ساعت را با لذت حاصل از خوردن شیرینی معادل‌سازی کرده و برای مخاطب خود این حس را درک‌پذیر نموده است. این همان چیزی است که در اصطلاح زبان‌شناسان، نگاشت نامیده می‌شود، یعنی تمام ۴۸ استعاره مفهومی ساخته شده با محوریت مزه شیرین حول نگاشت «لذت، ماده‌ای شیرین است» یا «حس خوشایند ناشی از امور مختلف، ماده‌ای شیرین است» شکل گرفته است. شایان ذکر است که در این ترکیبات «شیرین» به قول بلاغیون، صفت جانشین اسم است و منظور از آن «ماده شیرین» است. یعنی کلان‌استعاره حاکم در تمامی نمونه‌های ذکر شده «لذت، ماده‌ای شیرین است.» می‌باشد. یعنی برای امری نامحسوس و انتزاعی (لذت ناشی از خوابیدن، شنیدن آواز، دیدن رویا و...) طعم و مزه قائل شده است که ویژگی ماده است. این ویژگی را در استعاره‌های مفهومی برساخته از طعم تلخ هم می‌توان دید. در این موارد نیز شاعران حس ایجاد شده از امور گوناگون را در قالب ماده‌ای که دارای طعم تلخ است، مفهوم‌سازی کرده‌اند. اگر بخواهیم کلان‌استعاره حاکم بر این نمونه‌ها را تعیین کنیم، عبارت «احساس ناخوشایند، ماده‌ای با طعم تلخ است» را می‌توان اساس شکل‌گیری استعاره‌های مورد نظر دانست. نگاشت این کلان‌استعاره هم می‌تواند «غیرقابل تحمل بودن» و «نامطلوب بودن» دانست، یعنی همان گونه که خوردنی تلخ‌مزه، ناگوار و غیرقابل تحمل است حس‌های نامطلوب نیز تحمل‌ناپذیرند.

براین اساس باید این نکته را در نظر داشت که در استعاره مفهومی، همواره عین واژه به کار رفته را نباید حوزه مبدا و یا مقصد در نظر گرفت بلکه گاه منظور گوینده متعلقات یا ویژگی‌های واژه به کار رفته است. همچنان که در استعاره‌های فوق منظور از حوزه‌های مقصد در تمامی موارد، لذت ناشی از امور گوناگون است نه خود آن امور.

در بیان نوع استعاره‌های به‌کار رفته در همه نمونه‌های مورد اشاره نیز باید افزود که همه این استعاره‌های مستخرج از نوع هستی‌شناختی‌اند. یعنی شاعران امور انتزاعی را در قالب امور محسوس بازسازی کرده‌اند. از آنجا که بنا به نظر لیکاف و جانسون

استعاره هستی‌شناسانه سه نوع است: ۱. استعاره ظرف: در این نوع استعاره‌ها، درباره پدیده‌ها و اشیائی که در واقع، فاقد حجم و فاقد درون و بیرون هستند، طوری صحبت می‌کنیم که گویی درون و بیرون دارند. ۲. تشخیص: در این نوع استعاره، شیء فیزیکی و مفهومی انتزاعی، شخص پنداشته می‌شود و با این شخص انگاری می‌توان بسیاری از تجربه‌های مربوط به پدیده‌های غیرانسانی را در چارچوب انگیزه‌ها، مشخصه‌ها و

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکان (عسگر صلاحی و ندا نبی‌زاده اردبیلی) ۱۹۵

فعالیت‌های انسانی درک کرد. ۳. استعاره‌های پدیده‌ای یا مادی از جمله استعاره‌هایی هستند که بر اساس تجربه کردن اشیای مادی و فیزیکی شکل می‌گیرند (لیکاف و جانسون، ۱۳۹۰: ۵۰)

از این رو استعاره‌های مورد بررسی چون مبتنی بر ماده یا پدیده پنداشتن نوع سوم از استعاره هستی‌شناختی حوزه مقصد هستند، پس از نوع استعاره هستی‌شناختی به شمار می‌روند. شاعران در این نمونه‌ها با توجه به تجربه‌ای که کودک از اشیاء فیزیکی دارد، استعاره‌ها را برایشان مفهوم‌سازی کرده‌اند. زیرا لذت، تجربه‌ای شخصی، فرامادی و ناملموس است و این قابلیت را ندارد که مستقیماً به آن اشاره شده یا برای کودک ترسیم گردد. از این رو با کمک تجربه‌هایی که یک کودک از مراتب گوناگون لذت می‌تواند داشته باشد، باید این امر را برای او قابل درک ساخت و چون ساده‌ترین و به اصطلاح در دسترس‌ترین تجربه لذت برای یک خردسال، لذت ناشی از خوردن خوراکی‌های باب طبع او است، از این رو شاعران کوشیده‌اند لذت ناشی از امور گوناگون را با این تجربه سطحی کودک هم‌تراز نموده و احساس خود را به او منتقل نمایند. همچنین مجدداً یادآور می‌شویم که شمار استعاره‌های مفهوم‌سازی شده با حوزه مبدا «تلخ» بسیار کمتر از استعاره‌هایی است که مزه «شیرین» حوزه مبدا آن را تشکیل می‌دهد. بر این اساس می‌توان گفت شاعران در تطبیق فضای شعری خود با روحیه کودکان موفق بوده‌اند و شعری شاد، کودک‌پسند و مطابق با ذائقه کودکان ارائه داده‌اند.

۷. نتیجه‌گیری

یکی از مباحثی که ظهور و رشد زبان‌شناسی شناختی، مسیر مطالعه آن را تغییر داد، استعاره بود. استعاره که سالیان متمادی به عنوان ابزاری شاعرانه شناخته می‌شد که در خدمت کاربرد غیرعادی زبان بود با گسترش علوم شناختی ابزاری برای اندیشیدن و درک امور انتزاعی معرفی شد، با این تعبیر که ذهن امور انتزاعی را از طریق بازسازی آن‌ها در قالب امور مادی درک و دریافت می‌کند. در این دیدگاه، حوزه انتزاعی، «قلمرو مقصد» و حوزه مادی که به واسطه آن درک حوزه انتزاعی امکان‌پذیر می‌شود، «قلمرو مبدا» نامیده می‌شود. قلمرو مبدائی که در استعاره مفهومی استفاده می‌شود می‌تواند یکی از مدرکات پنج حس ظاهری شنوایی، بینایی، بویایی، چشایی و لامسه باشد. اساس شکل‌گیری این پژوهش بر رجحان مدرکات حس چشایی بر ملموسات دیگر حواس بود.

در این پژوهش، استعاره‌های مفهومی با مبدا «مزه‌ها» در ۳۰ مجموعه اشعار کودکانه بررسی شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، حدوداً ۶۸ استعاره مفهومی در آثار مورد نظر به کار رفته‌اند که مبدا آن‌ها از مدرکات حوزه چشایی هستند. همچنین از میان مزه‌های گوناگون، مزه‌های شیرین (۴۸ مورد) و تلخ (۲۰ مورد) برای القای مفاهیم مطلوب و نامطلوب، انتخاب شده‌اند. یعنی شاعران با تکیه بر ذائقه کودکانه که عمدتاً شیرینی پسند است، برای مفهوم‌سازی امور مطلوب از واژه «شیرین» و در مفهوم‌سازی امور و حس نامطلوب از کلمه «تلخ» بهره برده‌اند. حوزه‌های مقصد نیز از دو نوع مادی و غیرمادی هستند که حوزه‌های مقصد مادی از متعلقات سه حس شنیداری، دیداری و بویایی انتخاب شده‌اند.

از آنجا که ۱. بیشتر استعاره‌ها با «مزه شیرین»_ مزه محبوب کودکان_ مفهوم‌سازی شده‌اند؛ ۲. همه آن‌ها از نوع هستی‌شناختی‌اند که با دیدگاه کودکان نسبت به جهان تطابق دارد؛ ۳. با محسوس‌ترین مدرکات، یعنی مدرکات حوزه چشایی مفهوم‌سازی شده‌اند، بنابراین می‌توان گفت شاعران در تطبیق فضای شعری خود با روحیه کودکان موفق بوده‌اند و شعری شاد، کودک‌پسند و مطابق با ذائقه کودکانه ارائه داده‌اند.

کتاب‌نامه

- آهنگر، عباسعلی (۱۳۹۶)، «مقایسه درک استعاره مفهومی کودکان عادی و کودکان کم‌توان ذهنی آموزش‌پذیر فارسی زبان»، فصلنامه تازه‌های علوم‌شناختی، سال ۱۹، شماره ۴، صص ۲۸-۴۲.
- ابراهیمی، ج. ۱۳۷۴. پروانه در باران، تهران: کانون پرورش فکری کودکان.
- ابراهیمی، ج. الف ۱۳۷۷. آب مثل سلام، چاپ سوم، تهران: کانون پرورش فکری کودکان.
- ابراهیمی، ج. ب ۱۳۷۷. شکوفه‌های شعر، تهران: کانون پرورش فکری کودکان.
- ابراهیمی، ج. ج ۱۳۷۸. آواز پویک، چاپ دوم، تهران: کانون پرورش فکری کودکان.
- ابراهیمی، ج. ج ۱۳۸۲. مهربان سبزیپوش، تهران: کانون پرورش فکری کودکان.
- ابراهیمی، ج. ج ۱۳۸۵. آن مرد بازی می‌کند، چاپ سوم، تهران: کانون پرورش فکری کودکان.
- ابراهیمی، ج. ج ۱۳۸۶. رازهایی در باد، تهران: کانون پرورش فکری کودکان.
- ابراهیمی، ج. ج ۱۳۹۲. ماری که شاعرم کرد، تهران: کانون پرورش فکری کودکان.
- افراشی، آرزیتا؛ نعیمی فاطمه (۱۳۸۹)، «تحلیل متون داستانی کودک با رویکرد شعرشناسی شناختی»، زبان‌شناخت، سال اول، شماره دوم، صص ۱-۲۵.

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکان (عسگر صلاحی و ندا نبی‌زاده اردبیلی) ۱۹۷

براتی، مرتضی (۱۳۹۶)، «بررسی و ارزیابی نظریه استعاره مفهومی»، مطالعات زبانی و بلاغی، سال ۸، شماره ۱۶، صص ۸۴-۵۱.

بکتاش، غلامرضا (۱۳۹۱)، تا رادیو خیر داد، تهران: پالیزان.

تورت، کاترین؛ گیودتی، میشل (۱۳۸۷)، روان‌شناسی رشد، ترجمه احمد یارمحمدیان و همکاران، تهران: انتشارات پویش اندیشه.

خدادوست، احمد (۱۳۸۳)، شعر سبزه‌ها، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

رحمان‌دوست، مصطفی (۱۳۸۹)، دوستی شیرین است، چاپ هفتم، تهران: مدرسه.

رحمان‌دوست، مصطفی (۱۳۸۵)، فصل بهار بنویس، تهران: مدرسه.

رحمان‌دوست، مصطفی (۱۳۸۴)، پرنده گفت به‌به، تهران: محراب قلم.

رحمان‌دوست، مصطفی (۱۳۷۶)، چشمه نور، چاپ چهارم، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

رحمان‌دوست، مصطفی (۱۳۸۸)، گل و چای و خواستگاری، چاپ دوم، تهران: پنجره.

سجودی، فرزانه؛ قنبری، زهرا (۱۳۹۱)، «بررسی معناشناختی استعاره زمان در داستان‌های کودک به زبان فارسی»، نقد ادبی، دوره ۵، شماره ۱۹، صص ۱۵۶-۱۳۵.

شریفی، شهلا؛ حامدی شیروان (۱۳۸۹)، «بررسی استعاره در ادبیات کودک و نوجوان در چهارچوب زبان‌شناسی

شناختی»، تفکر و کودک، سال ۱، شماره ۲، صص ۶۳-۳۹.

شعاری نژاد، علی اکبر، (۱۳۸۵)، روان‌شناسی رشد، چاپ نوزدهم، تهران: اطلاعات.

شعبان‌نژاد، افسانه (۱۳۹۱)، شیشه آواز، چاپ چهارم، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

شعبانی، اسدالله (۱۳۷۸)، پروانه و گل سر، چاپ دوم، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

شعبانی، اسدالله (۱۳۸۱)، رنگین کمان کودکان، چاپ دوم، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

شفیعی کدکنی، محمدرضا (۱۳۵۰)، صورخیال در شعر فارسی، تهران: نیل.

شمیسا، سیروس (۱۳۸۱)، بیان و معانی، تهران: فردوس.

شهری، بهمن (۱۳۹۰)، بررسی رابطه میان ایدئولوژی و استعاره با رویکرد تحلیل گفتمان انتقادی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.

صفوی، کورش (۱۳۷۹)، درآمدی بر معنی‌شناسی، تهران: سوره مهر.

فتوحی، محمود (۱۳۹۰)، سبک‌شناسی نظریه‌ها، رویکردها و روش‌ها، تهران: سخن.

کزازی، جلال‌الدین (۱۳۶۸)، بیان، زیبایی‌شناسی سخن پارسی، تهران: کتاب ماد.

۱۹۸ زبان‌شناخت، سال ۱۶، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۴۰۴

کشاوری، ناصر (۱۳۸۴)، چکه‌ای آواز؛ تکه‌ای مهتاب، چاپ دوم، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

کوچش، زولتان (۱۳۹۶)، استعاره، مقدمه‌ای کاربردی، ترجمه جهان‌شاه میرزاییگی، تهران: آگاه.

کوچش، زولتان (۱۳۹۳)، استعاره در فرهنگ، ترجمه نیکتا انتظام، تهران: سیاه‌رود.

کیانوش، محمود (۱۳۸۲)، طوطی سبز هندی، چاپ دوم، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

کیانوش، محمود (۱۳۸۱)، زبان چیزها، چاپ سوم، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

کیانوش، محمود (۱۳۷۸)، بچه‌های جهان، چاپ سوم، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

کیانوش، محمود (۱۳۸۸)، خار و مروارید، لندن.

کیانوش، محمود (۱۳۴۳)، شکوفه حیرت، تهران: شباویز

کیانوش، محمود (۱۳۵۱)، خرخاکیها یونجه‌ها و کلاغها، تهران: نیل.

کیانوش، محمود (۱۳۴۹)، آب‌های خسته، تهران: آگاه.

کیانوش، محمود (۱۳۷۱)، شبستان، تهران: آگاه.

محقق، جواد (۱۳۹۱)، یک دانه گردو، چاپ نهم، تهران: زیتون.

محقق، جواد (۱۳۸۱)، خواب خوب، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

لطف‌الله، داوود (۱۳۸۳)، زندگی: یک لبخند، تهران: کانون پرورش فکری کودک و نوجوان.

لیکاف، جرج؛ جانسون، مارک (۱۳۹۴)، استعاره‌هایی که با آن‌ها زندگی می‌کنیم، ترجمه هاجر ابراهیمی، تهران: علم.

مزیانی، محمدکاظم (۱۳۹۲)، گل، آیینه و قرآن، چاپ پنجم، تهران: کتاب‌های شکوفه.

هاشمی، زهره (۱۳۸۹)، «نظریه استعاره مفهومی از دیدگاه لیکاف و جانسون»، ادب‌پژوهی، شماره ۱۲، صص ۱۴۰-۱۱۹.

هاوکس، ترنس (۱۳۹۰)، استعاره، ترجمه فرزانه طاهری، چاپ چهارم، تهران: مرکز.

همایی، جلال‌الدین (۱۳۷۴)، فنون بلاغت و صناعات ادبی، تهران: نگاه.

ترجمه منابع فارسی

Ahangar, Abbasali (2017), " Mogayeseye Dark Stearehaye Mafhumi Kudakane Adi va Kudakane Kamtavane Zehni Amuzeshpazir Farsi Zaban" *Tazehaye Olum-e Shenakhti Quarterly*, Vol. 19, No. 4, pp. 28-42. {in Persian}

Ebrahimi, J. (1995). *Parvaneh dar Baran*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}

Ebrahimi, J. A (1998). *Ab Mesle Salam*, 3rd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}

- Ebrahimi, J. B (1998). *Shokufehaye She'r*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (1999). *Avaz-e Poopak*, 2nd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (2003). *Mehraban Sabzpoosh*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (2006). *An Mard Bazi Mikonad*, 3rd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (2007). *Razhaei dar Bad*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Ebrahimi, J. (2013). *Mari Ke Sha'aram Kard*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodakan. {in Persian}
- Afrashi, Azita; Naeimi, Fatemeh (2010), Tahlil Motun Dastani Kudak ba Ruykarde SHershenasi SHenikhti, "*Zaban Shenasi*, Vol. 1, No. 2, pp. 1-25. {in Persian}
- Barati, Morteza (2017), "Barrasi Nazariye Stareye mafhumi," *Motaleat-e Zabani va Balaghi*, Vol. 8, No. 16, pp. 51-84. {in Persian}
- Baktash, Gholamreza (2012). *Ta Radio Khabar Dad*, Tehran: Palizan. {in Persian}
- Tourt, Catherine; Guyotty, Michel (2008). *Ravanshenasi Roshd*, translated by Ahmad Yarmohammadian et al., Tehran: Pooyesh Andisheh. {in Persian}
- Khodadoust, Ahmad (2004). *She'r-e Sabzeha*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Rahmandoust, Mostafa (2010). *Doosti Shirin Ast*, 7th ed., Tehran: Madreseh. {in Persian}
- Rahmandoust, Mostafa (2006). *Fasle Bahar Benevis*, Tehran: Madreseh. {in Persian}
- Rahmandoust, Mostafa (2005). *Parandeh Gofte Behbeh*, Tehran: Mehrab Ghalam. {in Persian}
- Rahmandoust, Mostafa (1997). *Cheshmeh Noor*, 4th ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Rahmandoust, Mostafa (2009). *Gol va Chay va Khastgari*, 2nd ed., Tehran: Panjereh. {in Persian}
- Sajoudi, Farzan; Ghanbari, Zahra (2012), "Semantic Analysis of Temporal Metaphor in Persian Children's Stories," *Naqd-e Adabi*, Vol. 5, No. 19, pp. 135-156. {in Persian}
- Sharifi, Shahla; Hamed Shirvan (2010), "Barrasi Manashenakhti Steare Zaman Dar Dastanha Kudak Zaban Farsi" *Tafakkor va Koodak*, Vol. 1, No. 2, pp. 39-63. {in Persian}
- Sho'ari Nejad, Ali Akbar (2006). *Ravanshenasi-ye Roshd*, 19th ed., Tehran: Etelaat. {in Persian}
- Shabannejad, Afsaneh (2012). *Shisheh-ye Avaz*, 4th ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Shabani, Asadollah (1999). *Parvaneh va Gol Sar*, 2nd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Shabani, Asadollah (2002). *Rangin Kaman-e Koodakan*, 2nd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}

- Shafiei Kadkani, Mohammadreza (1971). *Soor-Khial dar She'r-e Farsi*, Tehran: Nil. {in Persian}
- Shamlou, Sirous (2002). *Bayan va Ma'ani*, Tehran: Ferdows. {in Persian}
- Shahri, Bahman (2011), "Examining the Relationship between Ideology and Metaphor through Critical Discourse Analysis," Master's Thesis, Ferdowsi University of Mashhad. {in Persian}
- Safavi, Kouros (2000). *Daramadi bar Ma'anishenasi*, Tehran: Sureh Mehr. {in Persian}
- Fotouhi, Mahmoud (2011). *Sabkshenasi Nazariye-ha Ruykard-ha va Ravesh-ha*, Tehran: Sokhan. {in Persian}
- Kazazi, Jaleddin (1989). *Bayan, Zibaishenasi-ye Sokhan-e Farsi*, Tehran: Ketab-e Mad. {in Persian}
- Keshavarz, Naser (2005). *Chakha-ye Avaz; Takha-ye Mahtab*, 2nd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Kooshesh, Zoltan (2017). *Est'areh: Moghadame-i Kargah*, translated by Jahanshah Mirzabigi, Tehran: Agah. {in Persian}
- Kooshesh, Zoltan (2014). *Est'areh dar Farhang*, translated by Nikta Entezam, Tehran: Siahroud. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (2003). *Tuti-ye Sabz-e Hindi*, 2nd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (2002). *Zaban-e Chizha*, 3rd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (1999). *Bacheha-ye Jahan*, 3rd ed., Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (2009). *Khar va Morvarid*, London. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (1964). *Shokufeh-ye Hayrat*, Tehran: Shabaviz. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (1972). *Kharkhakiha, Yoonjeha va Kalaghha*, Tehran: Nil. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (1970). *Abha-ye Khaste*, Tehran: Agah. {in Persian}
- Kianoush, Mahmoud (1992). *Shabestan*, Tehran: Agah. {in Persian}
- Mohaqqeq, Javad (2012). *Yek Daneh Gerdoo*, 9th ed., Tehran: Zeytoon. {in Persian}
- Mohaqqeq, Javad (2002). *Khab-e Khoob*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Lotfollah, Davood (2004). *Zendegi: Yek Labkhand*, Tehran: Kanoon Parvaresh Fekri Koodak va Nojavan. {in Persian}
- Lakoff, George; Johnson, Mark (2015). *Metaphors We Live By*, translated by Hajar Ebrahimi, Tehran: Elm. {in Persian}
- Mazinani, Mohammad Kazem (2013). *Gol, Ayeneh va Quran*, 5th ed., Tehran: Ketabhaye Shokufeh. {in Persian}
- Hashemi, Zohreh (2010), "Nazariye Steareye Mafhumi az Didgahe Lakoff and Johnson," *Adab Pazhouhi*, No. 12, pp. 119-140. {in Persian}

استعاره مفهومی مزه‌ها در اشعار کودکانه (عسگر صلاحی و ندا نبی‌زاده اردبیلی) ۲۰۱

Hawkes, Terence (2011). *Metaphor*, translated by Farzaneh Taheri, 4th ed., Tehran: Markaz. {in Persian}

Homaei, Jalaaladdin (1995). *Fonoon-e Balaghat va Sana 'at-e Adabi*, Tehran: Negah. {in Persian}

منابع انگلیسی

Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A practical Introduction*. 2nd ed. New York: Oxford University Press.

Lakoff, George and Mark Johnson, (1999) *Philosophy London: Routledge and Kegan Paul Ltd. in the flesh: Embodied mind and its challenges to western thought*, The Basic books.

Lee, D. (2001). *Cognitive linguistics: An Introduction*. New York: Oxford University Press.

Ogden, Charles Kay and Richards, Ivor Armstrong. (1972). *The Meaning of Meaning*.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی